

บทคัดย่อ

การศึกษาความสามารถในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามารับบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วย ได้ทำการศึกษาจากสถานพยาบาลในระดับปทุมธานีหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่มีความใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคเบาหวานมากที่สุด โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยตรง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามารับบริการของผู้ป่วยได้แก่ ความถี่ในการให้บริการคลินิกโรคเบาหวาน ความถี่ในการคัดกรองผู้ป่วยโรคเบาหวาน ความถี่ในการออกตรวจของแพทย์ และจำนวนพยาบาลที่ประจำอยู่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

การวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการให้บริการของสถานพยาบาลใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติหรือ SPSS และประยุกต์ใช้ GIS ในการหาระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยและสถานพยาบาลซึ่งเป็นความต้านทานการเดินทาง จากนั้นวิเคราะห์ระดับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยวิธีแบบจำลองความโน้มถ่วง (Gravity model) นำเข้าค่าความสามารถในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่วิเคราะห์ได้ใน GIS เพื่อแสดงผลออกมาในรูปแบบของแผนที่โดยทำการวิเคราะห์การประมาณค่าเชิงพื้นที่ (Spatial Interpolate) เพื่อให้เห็นระดับความสามารถในการเข้าถึงบริการได้ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ระดับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานในจังหวัดเชียงใหม่เป็นผลมาจากความต้องการบริการทางด้านสุขภาพของผู้ป่วย ปัจจัยที่ดึงดูดให้ผู้ป่วยเข้ามารับบริการในสถานพยาบาลและปัจจัยที่เป็นตัวต้านทานในการเดินทางเข้ามารับบริการในสถานพยาบาล โดยเฉลี่ยแล้วระดับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ที่ 0.476 จากระดับการเข้าถึงการให้บริการ 0 ถึง 1 โดยได้ชี้ให้เห็นพื้นที่รอบตัวเมืองบางแห่งที่ยังมีความสามารถในการเข้าถึงบริการสุขภาพต่ำ ผลจากการศึกษาสามารถเป็นพื้นฐานในการดำเนินการด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวานต่อไป

Abstract

Analysis of geographical accessibility to health care services of diabetes patients in Chiang Mai aims to identify factors affecting health care service utilization. The study has been conducted at the primary-level health care unit or tambon health promoting hospitals (THPH) which has formed close relationship with diabetes patients. Data and information were obtained from survey and questionnaire provided by local officers who were directly in contacts with target patients. Factors considered in the study included frequency of diabetes clinic, frequency in diabetes screening activities, frequency of doctor visit and number of nurses in the hospital.

Service accessibilities of the hospitals adopted a transportation distribution gravity model. The relationship among physical and surveyed data were determined through a linear multiple regression method through a statistical SPSS package. A geographical software package were used to analyzed and displayed the final result via a spatial interpolation method.

The study concluded that accessibility to health care services of diabetes patients in Chiang Mai was mainly resulted from patient demand of health care service, factors on service characteristics that attracted patients to health care service, and resistance factors that prevented patients to travel to health care service. In a scale from 0 to 1, the average accessibility in Chiang Mai was 0.476. The results also showed shortcomings in the area around the city of Chiang Mai which had some room to improve.